

[Brandes, A. J.]

Børnepleieforeningen,

dens

Formaal og Organisation.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Boghandel.

Louis Klein's Bogtrykkeri.

1868.

1323

1323

De menneskelige Foretagender gjennemløbe ofte Perioder, der svare til Menneskelivets; de have saaledes deres Barn- dom og Ungdom, i hvilke Characteren langsomt udvikler sig og stræber hen til at antage en selvstændig, bevidst Form. En saadan Periode kan den lille Forening, som skal om- handles i de følgende Blade, nu siges at have gjen- nemløbet. Det er 19. Aar siden den blev dannet; den fremtraadte fra først af som en Afspadning af Asylideen. Asylterne have som bekjendt et dobbelt Formaal, deels nem- lig at føre fattige Børn fra daarlige Boliger hen til et Sted, hvor Sjæl og Legeme kunne udvikles bedre end i Hjemmet, deels at give den fattige Moder friere Hænder til at arbejde for Familiens Underhold. Men heri hindres hun ofte derved, at der foruden de Børn, der gaae i Asylet, er et yngre, som i endnu høiere Grad end de ældre lægger Beslag paa hendes Tid. For ogsaa her at komme hende til Hjælp, har man i adskillige andre Lande, navnlig i Frankrig og Tydskland, oprettet Asylter for spæde Børn, og

troet at see, at Børnene her, bragte under bedre hygieiniske Forhold, trives godt.

En saadan Anstalt var det, man søgte at oprette hos os, men efter nogle Aar viste det sig, at vort Clima var for strengt for en Anstalt af den Art, og at spæde Børn ikke hos os taalte at bringes hver Dag til et Ashl, selv om man her søgte at indrette Alt for dem saa godt som muligt. Hvor stor en Vættelse det derfor end var for de fattige Mødre, maatte man forandre Understøttelsesmaaden, give Hjælpen i Hjemmet, og saaledes blev det da bestemt, at sende fattige Mødre med smaa Børn Mad et Par Gange ugentlig fra et Dampkjøkken.

I Ashylerne modtager man Børnene uden at bryde sig om, hvorvidt Børnenes Fader lever og kan uunderholde Familien, eller Moderen er ene om Forsørgelsen. Det Samme havde været Tilfælde ved Ashlet for spæde Børn, men da man nu forandrede Understøttelsesmaaden til en Hjælp i Hjemmet, indsaa man naturligvis, at der vilde melde sig altfor mange Ansøgere, naar man ikke begrænsede Adkomsten. Man besluttede derfor at begrænse Hjælpen til Understøttelse af Enker, og da man ved Ashlet for spæde Børn havde sat Grænsen for sin Virksomhed ved to Aars Alderen, paa hvilken Tid Børnene kunne komme i de almindelige Ashler, beholdt man denne Grænse, og gjorde saaledes Børnepleieforeningen til en Understøttelsesforening for Enker med smaa Børn under to Aar. Hjælpen, der skulde bestaa i Bespisning, skulde vedvare, indtil Barnet havde fyldt denne Alder. Som ligestillede

med Enkerne, besluttede man at optage Koner, hvis Mænd vare bortreiste eller syge, ligesom man ogsaa, i det man væsentlig havde Understøttelsen af Barnet for Die, vilde understøtte spæde Børn, der havde mistet deres Mødre. I Beretningen for 1858 er der givet en Fortegnelse over dem, som paa den Tid erholdt Hjælp fra Foreningen; det var 18 Enker, 4 Koner, der vare skilte fra Mændene, 3, hvis Mænd vare syge, og 2 moderløse Børn. Til Madhjælpen besluttede man at foie Understøttelse i Børnetoi, navnlig i Uldtoi, i det ikke blot Manglen herpaa, men navnlig Manglen paa at have tilstrækkeligt til at stifte, ofte tynger paa fattige Familier. Hertil foiede man endnu Hjælp i Brændsel om Vinteren, ved hver Maaned at omfende en Sæt Brænde og Tørv til de Koner, der fik Hjælp af Foreningen.

Det viste sig snart, at denne Brændselshjælp blev overordentlig paaafjønnet, fordi den i Almindelighed kun i ringe Omfang ydes vore Fattige; Bespiisningsforeningerne uddele om Vinteren mange Tusinder Portioner Middagsspise; Fattigvæsenet giver Huusleiehjælp og Brød, men Brændsel gives kun saavidt vides af det forenede Velgjørenhedsselskab og et Fjirskillingselskab samt af Legater, og fra ingen af disse Sider kunne i Regelen fattige Enker af den Art, Foreningen havde paataget sig at understøtte, vente Brændselshjælp. Undertiden danne sig vel, naar Vinteren er streng, Foreninger til Uddeling af Brændsel, men sædvanlig begynde de først at indbyde til Bidrag, naar Kulden er paa det Høieste, og Uddelingen kan da først

finde Sted, naar Kulden allerede begynder at aftage. Og dog er en i Tide ydet Brændselshjælp i vort kolde Klima en overordentlig Velgjerning, navnlig for Mennesker, der skulde ernære sig ved Haandarbeide. Damecomiteen satte derfor snart ligesaamegen Priis paa at yde denne Hjælp, som de Fattige paa at modtage den, og da i Januar 1861 Kulden pludselig blev meget streng og Brændet steg i Priis i Forhold hertil, blev Damecomiteen bange for, at den paa Grund af Foreningens indskrænkede Indtægter ikke skulde kunne yde sine Fattige Brændselshjælp i samme Omfang som i de foregaaende Vintre; man besluttede da at indrykke i Dagbladene en kort Opfordring om Bidrag i denne Retning. Denne fandt en saa velbillig Modtagelse, at der i Løbet af et Par Uger indkom 800 Rdlr. Da denne Sum var for stor til at anvendes til Brændsel for 30—40 Familier, man understøttede, og da det heller ikke kunde ansees for rigtigt, at hænlægge endeel af Pengene til de følgende Aar, eftersom det maatte antages at være Givernes Tanke, at Pengene skulde anvendes til at lindre Diebliffets Trang, skrev Bestyrelsen til Districtslægerne, og bad dem at give den Anviisning paa Enfer med uconfirmerede Børn, som de fandt qualificerede til en Brændselshjælp, og paa den Maade fik da i den Vinter henved 200 Familier Brændsel i den koldeste Tid. Næste Vinter gjentog man Opfordringen, der ligeledes blev velvilligt modtaget, og man kunde saaledes igjen understøtte Endeel, der ikke hørte hen under den snevre Kreds, man havde antaget til stadig Understøttelse.

En Udvidning af Virksomhed har altid noget Tiltrækkende, og navnlig følte man her, at Understøttelsen af 30—40 Familier var temmelig lidt for en Forening; ved hertil at føie en aarlig Brændselsuddeling i en videre Kreds gav man Virksomheden mere Præget af en Forenings. Men en saadan Udvidelse af Virksomheden frembød nogen Banstuelighed fra den pecuniære Side. Medlemmernes aarlige Bidrag udgjør c. 450 Rdlr., det Classenske Fideicommis giver et Tilskud af 100 Rdlr., Renterne af Foreningens Formue udgjør c. 80 Rdlr., med Bidrag eengang for Alle ere Indtægterne saaledes i det Hele imellem 6 og 700 Rdlr., hvilken Sum Erfaringen havde viist medgik til Bespiisningshjælpen og anden Understøttelse til Enkerne med Børn under to Aar. Brændselshjælpen maatte altsaa udredes af andre Indtægter. Det havde viist sig, at man ved at indrykke en Opfordring i Bladene kunde erholde et saadant extraordinært Tilskud, men deels havde Damerne i Damescomiteen en berettiget Ulyst til saaledes aarligt at fremkomme med en Anmodning til Bølgødheden, deels blev det meget usikkert, hvormeget man erholdt; man havde de to Gange været heldig, navnlig den første, men Ulyst til at yde Fattige Brændselshjælp føles meest paa en streng, kold Vinterdag; udsendte man paa en saadan et Avertisement om Understøttelse, og det den næste Dag blev mildt, hvad der jo er saa hyppigt hos os, var det sandsynligt, at man kun fik meget lidt, og Foreningens mangeaarige alderstegne Kasserer, Hr. Generalmajor Glahn, var med den Forsigtighed, der tilhører den fremrykkede Alder, og som er en Dyb

hos en Kasserer, utilboielig til at gaae ind paa en Virksomhed, der var saa usikkert funderet. Man besluttede derfor at afholde en Bazar i Slutningen af 1862 og at dele Indtægten af denne i 6 Dele, saa at man hvert Aar anvendte en Sjettedeel af den til Brændsels-hjælp for Enker med større men uconfirmerede Børn. Dette har man nu gjort, og paa den Maade har Foreningen kunnet løse de to Formaal, den havde sat sig, og det i den Grad, at den aldrig har negtet nogen Enke, naar det yngste Barn var under to Aar, Bespiisnings-hjælpen.

Idet Bestyrelsen har meent, at Børnet fortrinsviis burde tages i Betragtning af en Forening, der kaldte sig Børnepleieforeningen, har den ligesaafuldt hjulpet Enker, der vare under Fattigvæsenet, som dem, der ikke vare under det. En Arbeidsmand eller Haandværkspend, der doer, efterlader sig i Reglen kun lidt Indbo, nogle Gangklæder og noget Værktøi, og Enken er, naar hun har flere Børn, hvoraf det yngste er under to Aar, sædvanlig saa ilde faren, at man ikke kan see, hvorledes hun skal komme ud af det med at ernære sig og Børnene. Damerne i Bestyrelsen havde derfor ved Virksomhedens Begyndelse stor Tilboielighed til at tilraade de Enker, de tilsaae, at tage af den Hjælp, de kunne faae, og saaledes ogsaa at raade dem til at søge Fattigvæsenets. Det blev imidlertid snart klart for dem, at Mange, hvor forladte og ilde farne de end vare, med stor Energie stræbte at undgaae dette Skridt i Følelse af, at de herved bortgave endeel af deres Selvbestemmelsesret over Børnene. Damerne gjorde sig det derfor

til Regel, hverken at tilraade eller fraraade at søge denne Hjælp; om den er absolut nødvendig kan under Forhold som disse, kun den bedømme, der lever i Forholdene. Den Hjælp, der ydes af Fattigvæsenet, og som bestaaer i 8—10 Rdlr. i Huusleiehjælp om Halvaaret, eet Rugbrød om Ugen for hvert Barn og et Sæt Klæder om Aaret for hvert skolesøgende Barn, er desuden ikke saa stor, at den gjør anden Hjælp unødvendig.

Man kunde vente, at naar man saaledes understøttede Alle, man da ofte vilde komme til at understøtte Mennesker, som man ved nærmere Undersøgelse og Kjendskab til, fandt uværdige til at nyde Hjælp, men dette er kun skeet nogle faa Gange i Aarenes Løb; i Almindelighed have Damescomitteens Damer roest dem, der fik Hjælp fra Foreningen, og ikke havt mindre Interesse for dem, der vare under Fattigvæsenet end for dem, der ikke vare det. Grunden til at man har truffet paa saa faa Uværdige, ligger maaskee snarest deri, at man strengt har overholdt at fordre Egteffabsbeviis, thi mange af de uværdige Enker med Børn, man træffer paa under andre Forhold, høre sikkerligt til dem, der ikke kunne fremvise noget saadant Beviis. Forholdsviis har man flere Gange været misfornøiet med at yde Hjælp til fraseparerede Koner, eller hvor Manden var svagelig, og man har derfor i de senere Aar strengere begrændset sig til Enker med smaa Børn, men sædvanlig navnlig om Vinteren udstrakt Bespiisningshjælpen til Børnet var blevet nogle Maaneder ældre, da Børnene sjældent med to Aars Alderen ere vidt fremme nok til at komme i

Afsl. Da Dampkjøkkenerne i de senere Aar lidt efter lidt ere gaaede ind paa eet nær i den yderste Ende af Borgergade, altsaa temmelig langt fra Midten af Byen, har man maattet erstatte Maden fra Dampkjøkkenet med Sedler paa Meel, Gryn og Erter, og da Varerne søges leverede fra Steder, hvor de ere gode og billige, foretrakke de fleste Koner selv at tillave Maden for at faae den fra Dampkjøkkenet. Madhjælpen har saaledes i de senere Aar fortrinnsviis bestaaet i at hver Enke maanedlig har faaet 3 à 4 Grynsedler til et samlet Beløb af 1 Rdlr. eller 8 Mk., der hver Maaned bringes dem af Damerne. Denne Madhjælp erholdt i det forløbne Aar (April 1867 til April 1868) 52 Enker. Da Midlerne til Brændselshjælp i de 6 Aar kun androg imellem 2 og 300 Rdlr., gjaldt det om at forskaffe det bedst mulige for disse Penge. Ved velvillig Snødekønnen af en Authoritet, er det lykkedes at erholde fortrinligt Brænde til en meget billig Priis, der for Størstedelen i $\frac{1}{4}$ Favneviis omsendes ved Zuletid til Enker, deels med smaa og deels med større uconfirmerede Børn. Desuden er der til Enkelte sendt fra $\frac{1}{4}$ til 1 Læs gode Tørv. Naar man veed, hvor udvøi den Brændsel er, de Fattige i Almindelighed erholde hos Brændehandlerne, kan man forstaae den Værd, de sætte paa det Brænde, de faae af Foreningen, som for dem har den dobbelte Værdi, af hvad det koster Foreningen. Saar er uddeelt Brændselshjælp til 90 Enker.

Foreningens Hjælp har hovedsagelig indskrænket sig til disse to Understøttelsesgjenstande. Bistnok have Damerne

meget ønsket at føie Huusleiehjælp hertil, men dette har paa faa Undtagelser nær, hvor særlige Omstændigheder talte herfor, mødt en bestemt Modstand i Bestyrelsen, og hvor denne Hjælp er ydet, er der derfor blevet afdraget en tilsvarende Deel af den øvrige Hjælp. Sagen er den, at Huusly er det, som den Fattige meest frygter for at komme til at mangle, og derfor meest stræber ved Arbeide at vedligeholde; at understøtte ham i denne Retning, leder derfor til at slappe Arbeidsdriften. Ganske vist er det at skaffe en fattig Familie med Børn en sund og god Bolig, Noget af det Bedste, om ikke det Bedste, man kan gjøre for den. Men dette naaer man ikke ved Huusleiehjælp; det naaes bedst ved Opførelsen af gode Arbeiderboliger, og hvis Foreningen besad nogen Formue, vilde den ikke kunne anbringe den bedre end i en god Arbeiderbolig for Enker; men hidtil eier den forliden hertil, og dette maa saaledes tilhøre Fremtiden. Skulde imidlertid Nogen ville lade opføre en sliq Arbeiderbolig for Enker med Børn, vilde Foreningen med Glæde overtage Tilshnet og sørge for Forrentningen af den dertil anvendte Capital.

I Regelen har Bestyrelsen været overordentlig vaersom med at yde Pengeunderstøttelse, og den er i Aarenes Lob for hvert Aar bleven vaersommere heri; i 1858—59 uddeeltet saaledes i Pengeunderstøttelse 137 Rdlr., i 1866—67 30 Rdlr. Selv hvor Pengehjælpen anvendtes for at skaffe en Kone et lille Erhverv, har den sjældent havt Glæde heraf. Den har i det Hele med Hensyn til at fremme Arbeidsvirksomheden meest stolet paa den Virksom-

hed, som Damer, naar de interessere sig for en Familie, altid vise for at skaffe dem Arbeide, og som i Forbindelse med den moraliske Indflydelse, som et Dامتilshyn udøver, maa ansees for et af de væsentligste Fortrin ved den private Velgjørenhed ligeoverfor den offentlige Understøttelse. Den Følelse, at der er Nogen, der interesserer sig for En, hos hvem man i mødende Tilfælde kan søge ikke blot Hjalp, men ogsaa Raad og Ubefaling, har undertiden mere Værd for en forladt fattig Enke, end selve Hjalpen fra Foreningen.

Der er her givet en udførlig Fremstilling af denne lille Forenings Historie i henved 20 Aar, fordi Spørgsmaalet om de velgjørende Foreningers hensigtsmæssigste Organisation og Centralisation i dette Dieblit er Gjenstand for Overveielse fra flere Sider, og Forfatteren, der har forvaltet Foreningens Anliggender i disse 19 Aar, har derfor ønsket at fremsætte, under hvilke Betingelser han antager, at den Art smaa Foreninger kunne og bør have deres Selvstændighed, selv om den paatænkte Centralisation af den private Velgjørenhed gennemføres. Forfatteren antager Hovedbetingelsen at være, at Foreningerne have en skarp Begrændsning for deres Virksomhed. En saadan har som ovenfor efterviist Børnepleieforeningen sat sig, idet den kun understøtter Enker med smaa Børn, og for disse har tvende Underafdelinger 1) Enker med Børn under to Aar, der som de meest bundne, faae den større Understøttelse (Madhjalp og Brændsels-hjalp) og 2) Enker med uconfirmerede Børn over to Aar, der faae den ringere

Understøttelse (Brændsels-hjælp ene). Til Understøttelse i første Afdeling optager Foreningen Enhver, der henhører under denne Kategori. Finder den saa, ved i længere Tid at understøtte Konen, at hun er værdig til at man særligt interesserer sig for hende, ophører Bestyrelsen ikke med at hjælpe hende, naar Barnet er blevet to Aar gammelt, men giver hende en vedvarende men ringere aarlig Understøttelse ved at føre hende over til anden Afdeling.

Det Planmæssige i denne Organisation udhæves her, fordi det sikkerligt er en Mangel ved nogle af vore mindre velgjørende Foreninger, at de ikke have nogen ordentlig Begrænsning af Formaalet og faste Afdelinger i Hjælpen. 3 adskillige af vore mindre Understøttelsesforeninger er Formaalet nemlig ganske i Almindelighed at understøtte Trængende; dog tilføies der, at Vedkommende maa være anbefalet af et af Foreningens contribuerende Medlemmer. Har man faaet en sliq Anbefaling og er befundet at være trængende, optages man og kan saa i en lang Aarrække fastholde Hjælpen, naar man ikke gjør sig særlig uværdig. Paa den Maade kommer der ingen Liv og Bevægelse i Virksomheden, der bliver kun af og til ved Dødsfald Pladser ledige, ellers gaaer det Hele aldeles maskinmæssigt. Men overalt hvor der skal udrettes noget Godt, maa der være en bestemt Plan og Organisation.

Forfatteren tillader sig derfor at henstille til Bestyrelserne af saadanne mindre Foreninger, om de ikke kunde finde det hensigtsmæssigt, at optage Noget af de fremsatte Organisationsprinciper. Der er foruden Enfer med smaa

Børn mange andre Classer, der kunne vælges, og som vi ingen Foreninger have for: saaledes have vi f. Ex. vel Stiftelser og Legater, men ingen Forening for gamle trængende Borgerfolk, gamle Tjenestethende, civile Invalider, uhelbredelige Syge osv. Det er en uheldig Bestemmelse i adskillige af vore Foreninger, at der gives Medlemmerne Unbefalelsesret, men den taber endeel af sin Betydning, naar man skarpt begrænses sig og danner to Understøttelsesgrader, en midlertidig og en vedvarende og som Regel først understøtter de Optagne paa en vis Tid. Den skarpere dragne Grænse er ikke blot af Betydning for Foreningen, den er det ogsaa for de Fattige, fordi de da kunne vide, hvor de kunne henvende sig og vente Hjælp, medens Foreningen nu meest opdages af saadanne Trængende, der med speidende Dine see sig allevegne om efter Hjælp, og derved komme ikke sjældent flere Foreninger til at understøtte samme lidet værdige Familie. Dette vilde undgaaes, naar hver Forening tog sin bestemte Klasse Trængende, og en Forbindelse mellem Foreningerne bliver da let. Saaledes har Børnepleieforeningen allerede i flere Aar staaet i Forbindelse med den kvindelige Pleieforening og Pleiefelskabet for Barselskvinder paa Nørre- og Østerbro. Naar disse Foreningers Hjælp ophører nogen Tid efter Barnet er født, henvise de Enkerne til Børnepleieforeningen. Efter at der i den sidste Tid er dannet Understøttelsesforeninger for Christianshavn og Nørrebro, er ogsaa Børnepleieforeningen traadt i Forbindelse med disse, saa at en gjensidig Hensigning kan finde Sted imellem Foreningerne efter aftalte

Regler. Børnepleieforeningen kan saameget bedre her anbefale sin Organisation til andre mindre godt organiserede Foreninger, fordi den givne Fremstilling af dens Historie viser, hvorledes Bestyrelsen tildeels mod sin Villie (ved Ophævelse af Afhlet) tildeels uforfætligt (større Pengebidrag til Brændselshjælp end forventet) er kommen til sin Organisation. Men skal Velgjørenheden stride fremad, maa ikke Enhver begynde forfra, men den ene Forening maa fremlægge sine Erfaringer og selv sine Misgreb for de andre, for at en videre Udvikling kan finde Sted mod et fælleds Formaal.

J. L. Brandes.